

नहेम्या ग्रंथ

नहेम्या व एज्ज्रा मिळून हिब्रू शास्त्रात एकच ग्रंथ होता.

लेखक :- नहेम्या. त्याने आपले चरित्र यात लिहिले आहे. यरुशलेमाचा कोट व दरवाजे त्याने प्रार्थनेच्या बळाने, देवाच्या कृपेने कसे बांधले हे तो स्वतः लिहीत आहे.

काळ :- ख्रिस्त. पू. ४४४-४३२. एज्ज्राच्या ग्रंथातील घटनांना १२ वर्षे होऊन गेल्यावर या ग्रंथाचा आरंभजुन्या करारातील हा शेवटला ऐतिहासिक ग्रंथ

नहेम्या: तटबंदी बांधणारा नेता आणि लोकांचा सेनापती

नहेम्या ग्रंथ हा बंदिवासातून परतलेल्या यहुदी लोकांच्या इतिहासाचा एक महत्त्वाचा भाग आहे. हा ग्रंथ नहेम्याच्या महान नेतृत्वाची, देवावरील त्याच्या अढळ विश्वासाची आणि अथक परिश्रमाची गाथा सांगतो.

यरुशलेमेची तटबंदी: प्रार्थना आणि पुनर्बांधणी

- प्रेरणा आणि प्रार्थना (अध्याय १-२): नहेम्या पर्शियाचा राजा अर्तहशस्त याचा प्यालेबरदार होता. त्याला यरुशलेमच्या तटबंदीची दुरवस्था आणि तेथील लोकांचे दुःख कळले. या बातमीने त्याचे हृदय तुटले आणि त्याने देवाकडे उपवास करून प्रार्थना केली. देवाने त्याची प्रार्थना ऐकली आणि राजाने त्याला केवळ यरुशलेमेस जाण्याची परवानगीच दिली नाही, तर तटबंदीच्या कामासाठी आवश्यक मदतही दिली.
- संघर्ष आणि एकता (अध्याय ३-६): यरुशलेमेत पोहोचल्यावर नहेम्याने लोकांना एकत्र आणले. सनबल्लट आणि तोबीया यांसारख्या शत्रूंनी या कामात अडथळे आणण्याचा खूप प्रयत्न केला. त्यांनी यहुदी लोकांची थट्टा केली, त्यांना धमकावले आणि त्यांच्यावर हल्ला करण्याचा प्रयत्न केला. पण नहेम्याने लोकांच्या मनामध्ये विश्वास जागवला.

त्याने लोकांना एका हातात हत्यार आणि दुसऱ्या हातात काम करण्याचे साहित्य घेऊन काम करण्यास सांगितले. अर्धे लोक पहारा देत होते आणि अर्धे काम करत होते, ज्यामुळे तटबंदीचे काम ५२ दिवसांत पूर्ण झाले.

आध्यात्मिक आणि सामाजिक पुनरुज्जीवन

- **नियमशास्त्राची शिकवण (अध्याय ७-१०):** तटबंदीचे काम पूर्ण झाल्यावर नहेम्याने लोकांची आध्यात्मिक आणि सामाजिक स्थिती सुधारण्याकडे लक्ष दिले. याच वेळी याजक एझाने लोकांसमोर नियमशास्त्र (देवाची आज्ञा) वाचले. हे ऐकून लोकांना त्यांच्या पापांची जाणीव झाली आणि त्यांनी रडून पश्चात्ताप केला. लोकांनी शब्बाथचे नियम पाळणे, मंदिराला मदत करणे आणि देवाच्या आज्ञांनुसार जीवन जगण्याचा नवा करार केला.
- **नेतृत्व आणि सुधारणा (अध्याय ११-१३):** नहेम्याने लोकांमध्ये एक आदर्श नेतृत्व उभे केले. त्याने आपल्या पदाचा फायदा घेतला नाही, उलट त्याने आपल्या पगारातील पैसे लोकांच्या भल्यासाठी वापरले. तो स्वतः प्रामाणिक होता, ज्यामुळे लोकांनाही चांगले काम करण्याची प्रेरणा मिळाली. नहेम्या पुन्हा राजाच्या सेवेसाठी पर्शियाला परत गेला. काही वर्षांनंतर तो परत आल्यावर त्याने पाहिले की लोक पुन्हा जुन्या सवयींकडे वळले आहेत. त्याने पुन्हा एकदा मंदिरातील दुष्टाई दूर केली आणि लोकांना देवाच्या मार्गावर आणले.

यरुशलेमेची तटबंदी - प्रार्थना आणि पुनर्बांधणी (नहेम्या अध्याय १-६)

१. नहेम्याचे दुःख आणि प्रार्थना (अध्याय १)

- नहेम्या पर्शियाचा राजा अर्तहशस्त याचा प्यालेबरदार होता. तो शाही थाटामाटात जगत असताना, त्याचा भाऊ हनानी आणि इतर काही यहुदी लोक शूशन येथे त्याच्याकडे आले.

- त्यांनी नहेम्याला सांगितले की, बंदिवासातून परत आलेले यहूदी लोक यरुशलेमेमध्ये मोठ्या संकटात आहेत. नगराची तटबंदी पाडलेली आहे आणि तिची वेशी जळालेली आहे.
- **प्रार्थना:** ही बातमी ऐकून नहेम्याचे हृदय तुटले. त्याने उपवास केला आणि देवाकडे प्रार्थना केली.
  - **नहेम्या १:४-११:** या प्रार्थनेत नहेम्याने देवाच्या महानतेची स्तुती केली. त्याने आपल्या आणि आपल्या लोकांच्या पापांची कबुली दिली. त्याने देवाला मोशेला दिलेल्या वचनाची आठवण करून दिली की, "तुम्ही जर माझ्याकडे परत येऊन माझ्या आज्ञा पाळल्या तर मी तुम्हाला एकत्र करीन." शेवटी, त्याने देवाला विनंती केली की त्याला राजाकडून तटबंदीच्या कामासाठी कृपा मिळावी.

२. राजाची परवानगी आणि प्रवास (अध्याय २)

- **राजासोबतचा संवाद:** नहेम्याने काही महिने प्रार्थना केल्यावर देवाने त्याला संधी दिली. तो राजाच्या सेवेत असताना राजाने त्याच्या दुःखी चेहऱ्याचे कारण विचारले. नहेम्याने त्याला यरुशलेमेच्या दुर्दशेबद्दल सांगितले.
  - **नहेम्या २:४:** या क्षणी नहेम्याने राजाला उत्तर देण्याआधी **गुप्तपणे स्वर्गाच्या देवाला प्रार्थना** केली. त्याने केवळ एका क्षणात देवाला मदतीसाठी धावा केला, जे त्याच्या सततच्या प्रार्थनाशील जीवनाचे उदाहरण आहे.
- **राजाची मदत:** नहेम्याने राजाकडे यरुशलेमेस जाण्याची, तटबंदी बांधण्यासाठी लाकूड मिळवण्याची आणि राज्यपालांच्या नावाने पत्रे देण्याची विनंती केली. राजाने त्याच्या विनंतीला मान दिला. नहेम्याला मोठ्या सन्मानाने यरुशलेमेस पाठवण्यात आले.
- **यरुशलेमेत आगमन:** नहेम्या यरुशलेमेस पोहोचल्यावर तीन दिवस थांबला. नंतर रात्री त्याने एकट्याने जाऊन तटबंदीची पाहणी केली.

३. पुनर्बांधणीचे कार्य (अध्याय ३-६)

- **एकजुटीने काम:** नहेम्याने यहूदी लोकांना एकत्र बोलावले आणि सांगितले, "चला, आपण यरुशलेमेची तटबंदी पुन्हा बांधू, म्हणजे यापुढे आपला अपमान होणार नाही." (नहेम्या २:१७) सर्व लोकांनी उत्साहाने हे काम करण्यास सहमती दर्शवली.
- **शत्रूंचा विरोध:** तटबंदीची बांधणी सुरू झाल्यावर **सनबल्लट, तोबीया आणि गेशेम** यांसारख्या शत्रूंनी लोकांची थट्टा केली, त्यांना धमकावले आणि कामात अडथळे आणण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी म्हटले की, "एका कोल्ह्याने या तटबंदीवर चढून गेले तरी ती पडेल." (नहेम्या ४:३)
- **विश्वास आणि दक्षता:** नहेम्याने शत्रूंना घाबरून न जाता लोकांना विश्वास दिला.
  - **नहेम्या ४:९:** त्याने आपल्या विरोधाला प्रत्युत्तर देण्यासाठी पुन्हा प्रार्थना केली: "आम्ही आपल्या देवाची प्रार्थना केली आणि त्यांच्यामुळे आम्ही दिवसा व रात्री त्यांचा पहारा करीत राहिलो."
  - **नहेम्या ४:१४:** त्याने लोकांना धीर दिला, "त्यांना भिऊ नका; महान आणि भयंकर परमेश्वराचे स्मरण करा आणि आपल्या बांधवांसाठी, आपल्या मुलांसाठी, आपल्या मुलींसाठी, आपल्या बायका आणि आपल्या घरांसाठी लढा."
- **शत्रूंचा पराभव:** नहेम्याला अनेकदा मारण्याचा प्रयत्न करण्यात आला, पण त्याने देवावर विश्वास ठेवला आणि कामापासून लक्ष विचलित होऊ दिले नाही. तटबंदी पूर्ण झाल्यावर शत्रूंना समजले की हे काम देवाच्या मदतीनेच झाले आहे.

आध्यात्मिक आणि सामाजिक पुनरुज्जीवन

तटबंदीची पुनर्बांधणी पूर्ण झाल्यावर नहेम्याने केवळ यरुशलेमच्या भौतिक संरचनेवरच लक्ष दिले नाही, तर लोकांच्या नैतिक, सामाजिक आणि आध्यात्मिक जीवनाचे पुनरुत्थान करण्याचे आव्हान स्वीकारले. हा भाग यहूदी लोकांनी देवाशी पुन्हा जोडण्यासाठी घेतलेल्या गंभीर पावलांचे आणि नहेम्याच्या प्रभावी नेतृत्वाचे वर्णन करतो.

नियमशास्त्राचे वाचन आणि लोकांची जागृती (अध्याय ७-८)

१. लोकांची एकजूट आणि नियमशास्त्राचे वाचन

तटबंदीचे काम पूर्ण झाल्यावर नहेम्याने लोकांच्या सुरक्षिततेसाठी आणि प्रशासनासाठी व्यवस्था केली. त्यानंतर, सातव्या महिन्याच्या पहिल्या दिवशी, यरुशलेमेतील सर्व लोक पाणीवेशीसमोरच्या चौकात एकत्र जमले. याच ठिकाणी, याजक आणि शास्त्री एज्रा याने सकाळी लवकर उठून दुपारी १२ वाजेपर्यंत, उंच लाकडी व्यासपीठावर उभे राहून देवाचे नियमशास्त्र वाचले. बायबल सांगते की, "स्त्री-पुरुष आणि जे समजण्यास समर्थ होते, असे सर्व लोक ऐकत होते." (नहेम्या ८:३).

२. नियमशास्त्राचा अर्थ आणि लोकांची प्रतिक्रिया

जेव्हा एज्राने नियमशास्त्र वाचले, तेव्हा लेवी लोकांनी लोकांमध्ये फिरून त्याचा अर्थ समजावून सांगितला, "ते नियमशास्त्राचा ग्रंथ वाचून स्पष्ट करून त्याचा अर्थ लोकांना समजावून देत होते." (नहेम्या ८:८). हे ऐकून लोकांना आपल्या पापांची आणि देवाच्या आज्ञा मोडल्याची जाणीव झाली. त्यांच्या डोळ्यांतून अश्रू वाहू लागले आणि ते पश्चात्ताप करू लागले. नहेम्याने आणि एज्राने त्यांना धीर दिला. त्यांनी लोकांना म्हटले की, "परमेश्वराचा आनंद हेच तुमचे सामर्थ्य आहे." (नहेम्या ८:१०). हा शोक करण्याचा नाही, तर देवाच्या वचनाच्या आनंदाचा दिवस आहे, असे त्यांनी लोकांना सांगितले.

मंडपाचा सण आणि पापांची कबुली (अध्याय ९)

१. मंडपाचा सण आणि पुन्हा वाचलेले नियमशास्त्र

दुसऱ्या दिवशीही सर्व लोकांच्या पितृकुळांतील प्रमुख पुरुष, याजक व लेवी नियमशास्त्राची वचने लक्षपूर्वक ऐकण्यासाठी एज्रा शास्त्री हयाच्याजवळ जमा झाले.

त्यांना नियमशास्त्रात असे लिहिलेले आढळले की परमेश्वराने मोशेला आज्ञा दिल्याप्रमाणे इस्राएल लोकांनी सातव्या महिन्याच्या पर्वणीस मांडवांत राहावे.

आपल्या सर्व नगरानगरांत व यरुशलेमेत त्यांनी लोकांना जाहीर करावे व कळवावे की, “पहाडावर जाऊन जैतून, रानजैतून, मेंदी, खजुरी आणि दाट पालवीचे वृक्ष ह्यांच्या डाहळ्या आणून शास्त्रात लिहिले आहे त्याप्रमाणे मांडव घालावेत.”

मग लोकांनी बाहेर जाऊन डाहळ्या आणल्या आणि आपापल्या घरांच्या धाब्यांवर, त्यांच्या अंगणांत, देवाच्या मंदिराच्या अंगणांत, पाणीवेशीच्या चौकात आणि एफ्राईम वेशीच्या चौकात मांडव घातले. नहेम्या ८:१३-१६

या सणातून लोकांना देवाच्या संरक्षणाचे आणि कृपाळूपणाचे स्मरण झाले.

२. सामूहिक प्रार्थना आणि पापांची कबुली

मंडपाचा सण संपल्यावर लोकांनी उपवास केला आणि आपल्या पापांची कबुली दिली. त्यांनी लेवी लोकांच्या नेतृत्वाखाली एक मोठी सामूहिक प्रार्थना केली. या प्रार्थनेत त्यांनी देवाच्या महानतेची स्तुती केली आणि इस्राएली लोकांच्या संपूर्ण इतिहासात देवाने त्यांना कशी मदत केली आणि तरीही लोकांनी देवाच्या आज्ञा मोडल्या, याचा स्वीकार केला. ही प्रार्थना केवळ पश्चात्ताप नव्हता, तर देवाच्या सार्वभौमत्वाचे आणि त्याच्या दयेचे गौरव करणारे एक विधान होते. यात ते म्हणतात, “तरी तुझ्या महान दयेमुळे तू त्यांना सोडून दिले नाहीस.” (नहेम्या ९:३१).

लोकांचा नवा करार आणि शपथ (अध्याय १०)

१. नव्या करारावर सह्या

पापांची कबुली दिल्यानंतर, लोकांनी देवाशी एक नवा, लिखित करार केला. या करारावर नहेम्या, याजक आणि प्रमुख लेवी लोकांसह सर्व नेत्यांनी आणि प्रमुख व्यक्तींनी सह्या केल्या. या कराराद्वारे लोकांनी देवाच्या आज्ञा पाळण्याची आणि मोशेच्या नियमशास्त्राप्रमाणे जीवन जगण्याची शपथ घेतली.

२. करारातील प्रमुख वचने

या करारात लोकांनी अनेक गोष्टींची शपथ घेतली:

- **परदेशी विवाह:** परदेशी लोकांशी विवाह करणार नाही. (नहेम्या १०:३०).
- **शब्बाथचे नियम:** शब्बाथच्या दिवशी कोणताही व्यापार करणार नाही किंवा काम करणार नाही. (नहेम्या १०:३१).
- **मंदिरातील सेवा:** मंदिराच्या सेवाकार्यासाठी देणग्या (दशांश) नियमितपणे देऊ आणि याजक व लेवी लोकांची काळजी घेऊ. (नहेम्या १०:३२-३९).

या करारातून, यहूदी लोकांनी केवळ पश्चात्तापच नाही, तर आपल्या चुका पुन्हा होणार नाहीत यासाठी कृतीशील पाऊले उचलली. त्यांनी त्यांच्या जीवनाचा केंद्रबिंदू पुन्हा परमेश्वराला बनवले.

नहेम्याचे आदर्श नेतृत्व आणि अंतिम सुधारणा (अध्याय ११-१३)

१. नहेम्याचे आदर्श नेतृत्व

नहेम्याने केवळ तोंडी उपदेशच केला नाही, तर स्वतः एक आदर्श प्रशासक म्हणून लोकांसमोर उभा राहिला.

- **निस्वार्थ सेवा:** त्याच्या आधीचे राज्यकर्ते लोकांकडून अन्न आणि पैसे घेत होते, पण नहेम्याने १२ वर्षांच्या राजवटीत ते अन्नभत्ते घेतले नाहीत. त्याने म्हटले, "माझ्या पूर्वीचे राज्यपाल लोकांवर फार जुलूम करीत होते... पण मी देवाचे भय धरून असे केले नाही." (नहेम्या ५:१५).
- **अंतिम सुधारणा:** नहेम्या काही वर्षांसाठी राजाच्या सेवेसाठी पर्शियाला परत गेला. जेव्हा तो पुन्हा यरुशलैमेत परत आला, तेव्हा त्याने पाहिले की लोक पुन्हा जुन्या चुका करत आहेत. त्याने तात्काळ कठोर पावले उचलली.

- **शब्बाथची अंमलबजावणी:** त्याने शब्बाथच्या दिवशी काम करणाऱ्या आणि खरेदी-विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्यांना यरुशलेमेतून हाकलून लावले. त्याने शब्बाथच्या दिवशी वेशी बंद ठेवल्या.
- **तोबीयाला बाहेर काढले:** त्याने पाहिलं की मंदिरातील एक याजक एल्याशीब याने नहेम्याचा शत्रू **तोबीयाला** मंदिराच्या खोलीत राहण्याची जागा दिली होती. नहेम्याने तोबीयाचे सर्व सामान बाहेर फेकून दिले. (नहेम्या १३:४-९).
- **परदेशी विवाह:** त्याने परदेशी स्त्रियांशी विवाह केलेल्या पुरुषांना कठोर शब्दात समज दिली आणि त्यांना दूर केले.

नहेम्या ग्रंथाचा हा भाग हे स्पष्ट करतो की, देवाच्या राज्याची खरी उभारणी केवळ भिंती बांधून होत नाही, तर ती लोकांच्या अंतःकरणात नियमशास्त्र रुजवून आणि त्यांच्या जीवनात नैतिक बदल घडवून आणून होते.

अंतिम पृष्ठ: पापाची भिंत आणि येशूचे प्रेम

नहेम्याची कथा केवळ पडलेल्या तटबंदीची पुनर्बांधणी नाही, तर मानवी पापांमुळे तुटलेल्या हृदयाची आणि देवाशी तुटलेल्या नात्याची पुनर्बांधणी आहे. यहुदाच्या लोकांनी अनेकदा देवाचा त्याग केला, पण प्रत्येक वेळी देवाने त्यांना आपल्या असीम दयेने परत बोलावले. नहेम्याची प्रार्थना आणि त्याचा अथक परिश्रम हे याच अढळ दयेचे प्रतीक आहे.

देवाचा असीम दयाळूपणा आणि क्षमाशीलता

देवाच्या धर्मशास्त्राचा प्रत्येक अध्याय हेच सांगतो की, मानवाचे पाप कितीही मोठे असले तरी देवाचा दयाळूपणा त्याहून महान आहे. नहेम्याच्या काळात लोकांनी आपल्या पापांची

कबुली दिली आणि देवाने त्यांना क्षमा केली. ही क्षमा तात्पुरती होती, कारण त्यांच्या मानवी स्वभावामुळे ते पुन्हा पुन्हा पाप करत होते. देवाचा न्याय कठोर असला तरी, त्याची दया आणि क्षमाशीलता कधीच संपत नाही.

BIBLE COLLEGE OF INDIA PASTORS FOUNDATION